

Det konstituerande ögonblicket

En stadga är en förenings grundlag eller konstitution. Där står hur beslut ska fattas, ansvar utkrävas, årsmötet hållas med mera. Det centrala i stadgan är hur beslut ska fattas. Eftersom en ny grupp av människor som vill bilda en förening saknar stadga kan den inte heller fatta demokratiska beslut. Därför måste det första steget vara att ett antal individer kommer överens om hur man ska fatta beslut, alltså mer ett kontrakt mellan ett antal individer än ett gemensamt beslut.

Först när kontraktet är på plats kan demokratiska beslut fattas. Demokratins idé är just att den grundar sig på en ordning som stadgar hur beslut ska fattas. Men även icke-demokratiska organisationer som aktiebolag bygger på samma princip men där är det den som äger mest som bestämmer mest medan demokratin bygger på idén om att varje deltagare har samma värde när besluten ska fattas.

Demokratins heligaste ögonblick är alltså när den grundläggande överenskommelsen sluts. Följande alternativ står till buds:

1. Enkel majoritet.

Här kommer man överens om att det flest vill (majoriteten) ska gälla. Eftersom alla har varit med och kommit överens om detta är beslutet legitimt även för minoriteten.

2. Kvalificerad majoritet.

Här vill medlemmarna ha större styrka bakom besluten och vill kanske att tre fjärdedelar ska stå bakom för att beslut ska kunna fattas.

3. Enighet.

Här vill man att alla ska sluta upp bakom ett beslut för att det ska gälla. Vägarna till enighet kan se lite olika ut. Gruppen kan vara enig i sak (överens), gruppen kan vara enig i känslan (konsensus) om det kloka i beslutet eller det kloka i att underordna sig gruppens rörelse framåt även om man inte instämmer i sakfrågan (samtycke). Gränserna mellan dessa bevekelsegrunder är naturligtvis flytande.

Eftersom den grundläggande överenskommelsen beskrivs som demokratins heligaste ögonblick måste den vara grundligt förankrad och utforskad. Deltagarna måste förstå alla aspekter av de olika typerna av beslut, vilka för- och nackdelar de innebär och integrera tänkandet både i hjärta, hand och hjärna.

Byakademin rekommenderar människor som vill bilda till exempel ett inköpskooperativ eller en breddbandsbillerby att börja bygga en förening med minsta möjliga antal deltagare och ägna lång tid åt sin stadgeprocess. Forska både utåt och inåt. Låt det gå flera möten innan överenskommelsen ingås. Det är då förvaltningskulturen formas, den kultur som ska vägleda föreningen i framtiden.

När gruppen känner sig stark i sin tillitsskapande kultur kan det vara dags att bjuda in ytterligare en medlem. Då gör man om alla processer. Den nye måste få chansen att delta i en överenskommelse, sätta sig in i tänkandet och få bidra med nya tankar till kulturen. Det tog förmodligen längre tid att bygga vårt byaväsende än att bygga Rom.

Om du behöver hjälp att bygga en förening kan du alltid vända dig till Byakademin.